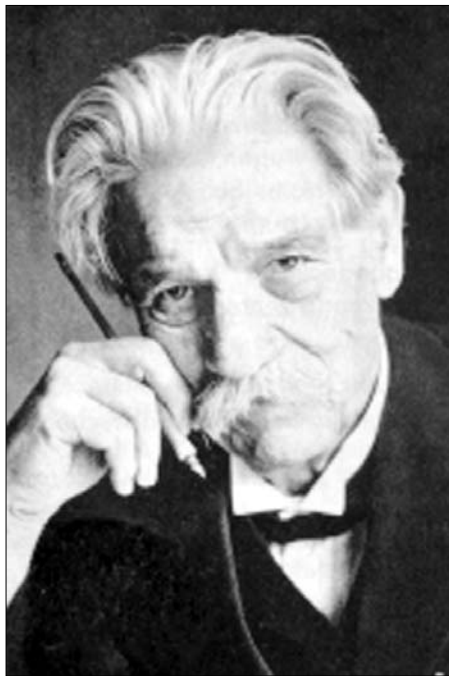

Zgled Alberta Schweitzerja*

Od raznih možnih pričevalcev našega časa se bom obrnil k nekomu, čigar dolga življenjska pot se nam ponuja kot klasičen primer osebne preнове in integracije. Alberta Schweitzerja sem izbral zato, ker večina bralcev že pozana njegovo življenje vsaj v grobih obrisih, in ker so njegove knjige – njegova zavestno izražena filozofija – dostopne v mnogih jezikih. Toda raje kot njegovim spisom se bom posvetil na njegovemu življenju, saj njegova dejanja presegajo meje njegove

misli. Schweitzerjeva zavestno izražena filozofija je z mojega vidika včasih protislovna in pomanjkljiva. Odkrito povedano – v svetu idej ne velja ravno za enega izmed velikih umov. Toda bolj kot njegovi argumenti je enotna njegova intuicija; njegova preobrazba, ki je vplivala na njegovo življenje in delo sega globlje in je širše prepoznavna kot pa njegove najboljše ideje, ki jih je kdaj koli formuliral. Iz njegovih dejanj bi lahko sklepali na bogatejšo filozofijo od tiste, ki ga je zavestno usmerjala. Ob njegovem mojstrskem zgledu tako postane naloga njene ubeseditve mnogo lažja.

Premislimo potek njegovega življenja. Albert Schweitzer je začel kot študent filozofije, ki se je usmeril h krščanski teologiji in bil pri svojih zgodnjih dvajsetih letih že tako

uspešen na svojem izbranem področju, da bi bil lahko hitro deležen časti in slave, ako bi se bil zadovoljil z vlogo pastora in teologa. V svetu teologije je veljal kratkoma-lo za enega izmed olimpijcev in povsem lahko bi v tej vlogi tudi živel in umrl kot že mnogo drugih mož iz cerkvenih vrst, pridigajoč o doktrini religije, ki je sam nikdar ne bi izkusil ali udejanjil s kakšnjim večjim podvigom; bil bi voljan opazovalec njene zunanje podobe in slovesnosti ter veselo prejemal spoštova-

nja in časti po vsem svetu.

Sreči na ljubo pa je bila ena Schweitzerjevih zgodnjih študij prav raziskovanje Jezusovega življenja, ki ga je pred napadalci in razvrednotenjem, ki so bili takrat v modi, reševal z doslednejšo uporabo zgodovinske metode, ki so jo ti uporabljali za njegovo izničenje. To ga je privedlo do prepričanja, da mora vsakdo, ki se ima v dvajsetem stoletju za pravega vernika v Juzusa Kristusa, sam vzeti križ na svoje rame ter napraviti kakšno odrešenijsko delo žrtve. Takšno delo ne bo prineslo slave in časti, pač pa bolj verjetno prezir, slabo zdravje, morda smrt, če ne celo zasramovanje in pozabo. Brez dvoma je potrebno odpraviti mnogo zla; mnogo grehov, ki jih je storila Zahodna civilizacija kar kriči po spravnem dejanju. Schweitzer je z budnim očesom poiskal kla-

sičen tovrstni primer in sicer nazadovanja 'primitivnih' ljudstev s pomočjo imperialističnega izkoriščanja, ki se je samo pogosto povzpelo na vrh primitivnosti, in ki je samo zavoljo lastne nevednosti, vraževernosti in surovosti povzročalo nasilje človeškemu duhu.

Zato se je Schweitzer podobno kot mnogo drugih gorečih Kristjanov odločil, da bo postal misijonar. Ker pa nič na svetu ni bolj ironično kot ravno prinašati besede odrešenja ljudem, ki so preveč bolni, da bi se lahko spet sestavili skupaj, je Schweitzer spet sledil Jezusovemu zgledu: bolne ljudi je zdravil, medtem ko jim je prinašal evangelij. To zdravljenje ni smelo biti kakšen majhen košček njegovega evangelija. S to odločitvijo je naš novic odvrigel teološke časti ter se ustalil v trdi disciplini kot študent medicine: "budist" v njem je dal prednost "prometejcu".

Tista štiri leta priprave na zdravniško službo so bila nedvomno sama po sebi dovolj zahtevna celo študentu humanistike, izšolanemu v strogi učenjaški disciplini evropskih univerz kot je Strasbourg. Vendar pa so terjala še nadaljnjo intenzivno koncen-

tracijo, saj je Schweitzer, namesto da bi pretrgal vse druge stike z življenjem, vzdrževal svet svojih čustev in občutkov pri življenju z gojenjem glasbe kot organist. S svojim posebnim poznavanjem Johanna Sebastiana Bacha je Schweitzer zopet spravil v tek mnogo skladb, ki so bile popolnoma prezrte. Kot organist, kot muzikolog in vrh vsega kot ljubitelj glasbe je Schweitzer služil tako Dionizu kot tudi Kristusu. Nenehno zanimanje za glasbo v teku njegovega naporenega življenja postavlja njegovo celovitost in uravnoteženost za zgled.

V filozofiji oziroma teologiji, na področju medicine ali v glasbi je imel Schweitzer dovolj talentov, ki bi mu zagotavljali upoštevavanja vredno kariero. Kot pri enem izmed uglednih strokovnjakov svojega časa na vseh naštetih področjih bi bil uspeh takojšen in donosen do tolikšne mere, kolikor bi si sam dovolil spustiti se na posamezno področje. Toda Schweitzer je, da bi ostal celovit, napravil žrtev, ki bo značilna za prihajajoči čas: *namenoma je zmanjšal stopnjo intenzivnosti, s katero se je posvečal kateri koli*

Albert Schweitzer z udomačenima gazelama, Lambarene, ok. 1949.

izmed svojih področij z namenom, da bi razširil vsebino in pomen svojega življenja kot celote. Ponižnost, ki mu je omogočila vzdrževanje tolikšne žrtve, brez dvoma izvira neposredno iz njegovega krščanskega verovanja; vendar pa rezultat te žrtve ni bilo zanikanje svojega lastnega življenja, temveč njegova najpolnejša uresničitev, saj je celo v vlažnih džunglah Afrike, kjer se je dokončno udomačil, ohranil svoje visoko kultivirano zanimanje za glasbo. Pri sebi ni imel zgolj svojih orgel, temveč je celo našel čas za pisanje Bachovega življenjepisa, kljub odsotnosti običajnih znanstvenih orodij.

Tako pri svojem delu kot misijonar-zdravnik, kot tudi s svojo podobo v javnosti kot organist pa je Schweitzer, po rodu Nemec, storil še eno dejanje simbolnega pomena. Dejanje, ki ga je bilo morda lažje in bolj naravno storiti v mednarodni skupnosti pred letom 1914 kot pa danes. Področje njegovega delovanja namreč ni bila toliko njegova domovina, in njeni ljudje, ki so govorili njemu najljubši jezik, temveč dežela njene tekmice in tedanje dejavne nasprotnice – Francije; v tem pogledu je bil kot drugi Jean-Christophe. Tako je torej usmeril ves svoj trud v nepri-vlačno kolonijo francoske zahodne Afrike, sredi soparne ekvatorialne džungle. Z obča-

snimi prekinitvami, ko je v tujini predaval in orgljal, vključno z obdobjem, ki ga je preživel kot vojni ujetnik v Franciji – prav v bolnici v Sant Rémyju, kamor so strpali še enega Jezusovega posnemovalca in sicer Van Gogha, je v Afriki živel svoje življenje v službi Bogu, v katerem ni razlike niti med belcem in črncem niti med Francozom niti Nemcem.

Brez tega razvrednotenja in odpovedi nacionalizmu sedaj ne more biti več zgrajeno nobeno življenje, ki bi bilo vredno svojega imena. On, ki je stoodstotni Američan ali Rus, Nemec ali Francoz, Evropejec ali Afričan ali Azijec, je zgolj na pol človek: univerzalni del njegove osebnosti, ki je enako potreben pri njegovem udejanjanju kot človeku, se namreč še ni rodil. Vsako dejanje, ki omiljuje sebične zahteve narodov in poudarja enotnost človeštva, dodaja nov vogelni kamen svetu, ki ga moramo sedaj zgraditi.

Prevedel Stane Kuralt

-
1. Besedilo je nastalo leta 1951 z naslovom "The Conduct of Life", kasneje pa je bilo pod tem naslovom objavljeno kot del daljšega prispevka z naslovom "The Fulfillment of Man" v: Burnett, Whitt, ur. *This is My Philosophy*. London 1959, str. 31-33.